

බෞද්ධ අනන්‍යතාව උද්දීපනයෙහි ලා මුච්චදෙව්දාවතෙහි මූලාශ්‍රය සමතික්‍රමණයෙන් වූ බලපෑම

ජී. ඒ. මදාරා කරුණාරත්න¹

හැඳින්වීම

පාලි ජාතකටීඨ කථාවේ සඳහන් මධ්‍යදේව ජාතකය මූලාශ්‍රය කර ගනිමින් විරචිත සංස්කෘත කාව්‍ය සම්ප්‍රදායානුගත කාව්‍යයක් ලෙස මුච්චදෙව්දාවත හැඳින්විය හැකිය. පාලි ජාතකටීඨ කථාවේ මෙන් ම සිංහල පන්සිය පනස් ජාතක පොතෙහි ද අන්තර්ගත මධ්‍යදේව ජාතකයෙහි මුඛ්‍යාධ්‍යායය වී ඇත්තේ බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේගේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව විස්තර කිරීමයි. බෝසතාණන් වහන්සේ මධ්‍යදේව නම් රජු ව ඉපිද හිසෙහි නර කෙසක් පහළ ව තිබෙනු දැක, රාජ්‍යත්වය ඇතුළු ගිහි දිවියේ සකල ඵෙශ්වර්යය අත් හැර, තාපස ප්‍රවෘත්තා රුවී වූ ප්‍රවෘත්තිය එමගින් සුවිතය. එබැවින් නෛෂ්ක්‍රමයෙහි මෙන් ම තපසෙහි අගය ඉස්මතු කිරීම ජාතකටීඨ කථා රචකයාගේ අභිමතාර්ථය වූ බව පෙනේ. ස්වකීය කාව්‍යය සඳහා පූර්වෝක්ත කථා වස්තුව විෂය කරගන්නා කවියා ජාතකටීඨ කථාවේ සඳහන් මුල් කථා පුවත පදානුපදික ව ගීයට නොනගයි. හුදෙක් ලාංකේය බෞද්ධ අනන්‍යතාව රැකගත් කාව්‍යයක් නිර්මාණය කිරීම මුච්චදෙව්දාවත් කවියාට අභිමත වූ බැවිනි. ඒ අනුව කාලීන යුග ප්‍රවණතාව නොසිඳ සංස්කෘත කාව්‍ය සම්ප්‍රදාය අනුව යමින් එහෙත් බෞද්ධ සමයානුගත කාව්‍යයක් රචනා කිරීම කවියාගේ අභිප්‍රේතාර්ථයයි. වෙසෙසින් ම පොළොන්නරු කාලීන ව ඇති වූ හින්දු සමයේ සීඝ්‍ර අභ්‍යුදය හමුවේ ලාංකේය බෞද්ධ සාහිත්‍ය කලාදියෙහි අවගමනයක් දිස් වුව ද බෞද්ධ අනන්‍යතාව රැකගත් නිර්මාණ ඒ අතුරින්දු සොයාගැනීම දුෂ්කර නොවේ. මේ අනුව 'පෙදෙන් බුදු සිරිතැ ' නම් වූ සියබස්ලකර නියමයට අනුගත ව මුච්චදෙව්දාවත් කවියා බෞද්ධ කාව්‍යයක් නිර්මාණය කිරීමේ දී මුල් ජාතක කතා ප්‍රවෘත්තිය යම් වෙනස්කම්වලට ලක්කරන අන්දම පෙනේ. හෙතෙම මූලාශ්‍රය කථා වස්තුව සමතික්‍රමණය කරමින් ගීයට නගනුයේ ස්වකීය පරිකල්පන ශක්‍යතාව මෙන් ම උචිතානුචිත විවේක බුද්ධිය ද ප්‍රකට කරමිනි. සමාරම්භක ගීයෙහි පටන් සමාප්ති ගීය දක්වා ගී 164කින් සමන්විත මුච්චදෙව්දාවතෙහි සෑම ගීයක් ම පාහේ මුඛ්‍ය කථා ප්‍රවෘත්තිය සමග අවියෝජනීය ලෙස බැඳී පවතින අතර විටෙක ජාතක කථා පුවතට අනුරූප ව යමින් හා තවත් විටෙක ජාතක කථාව අඛිබවා යමින්

¹ සහාය කපිකාවාර්ය, සිංහල අධ්‍යයනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය, කැලණිය, madarakarunarathne86@gmail.com

අවස්ථා, සිද්ධි ප්‍රතිනිර්මාණයට පෙළඹේ. මධ්‍යම ජාතකය හා මුළුදේවදාවත් කාව්‍යය සංසන්දනාත්මක ව විමර්ශනය කරන කල්හි ඒ බැව් මැනවින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වේ.

මූලාශ්‍රය හා අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

මුළුදේවදාවතට මූලාශ්‍රය වන පාලි ජාතකවද්‍ය කථාවේ මධ්‍යම ජාතකයත් සිංහල පන්සිය පනස් ජාතක කතා පොතෙහි සඳහන් මධ්‍යම ජාතකයත් කෙරෙහි සාවධාන වෙමින් මුළුදේවදාවත එකී මූලාශ්‍රය කථා පුවත් සමතික්‍රමණය කරන අන්දම අධ්‍යයනය කෙරේ. වෙසෙසින් ම බෞද්ධ අනන්‍යතාව උද්දීපනයෙහි ලා මුළුදේවදාවතෙහි මූලාශ්‍රය සමතික්‍රමණයෙන් වූ බලපෑම කෙබඳු ද යන්න මෙහි දී විමසුමට ලක් වේ.

ප්‍රතිඵලය

පොළොන්නරු කාලීන සාහිත්‍යයෙහි නිර්මාණයන්හි විද්‍යමාන ලක්ෂණයක් වන්නේ සමකාලීන ජන විඥානයට අනුගත ව එකී සාහිත්‍ය කලාදිය නිර්මාණය වී ඇති බවයි. සංස්කෘත සාහිත්‍යයේත් හින්දු සමයේ මෙන් ම මහායානික හා තන්ත්‍රයානික සංකල්පවල බලපෑම තත් යුගයේ සාහිත්‍ය කලා කෙරෙහි පතිත ව ඇතැයි කිව හැකිය. පොළොන්නරු යුගයට අයත් මුළුදේවදාවත හා සසඳවන මෙන් ම දඹදෙණි කාලීන ව විරචිත කවිසිළුමිණි මහා කාව්‍යය ද සංස්කෘත ආලංකාරික සිද්ධාන්ත ගුරු තන්හි ලා කළ කාව්‍ය සේ සැලකේ. එහෙත් බහුතර විචාරක මතවාදවලට අනුව මුළුදේවදාවත දුර්වල කතා වස්තුවක් විෂය කොට ගනිමින් රචනා වූ අනුකාරක කාව්‍ය නිර්මාණයක් ලෙස සැලකේ. එහෙත් 'පෙදෙන් බුදු සිරිත' නම් වන සියබස්ලකර නිර්දේශයට අනුගත කාව්‍යයක් ලෙස මුළුදේවදාවත අතිශය ක්ෂුද්‍ර කථා වස්තුවක් කේන්ද්‍ර කොටගත් සාර්ථක කාව්‍ය ආධ්‍යයනයක් සේ සැලකිය හැකිය. තත්කාලීන සමාජ, සංස්කෘතික පසුබිම කෙරෙහි සාවධාන වන කල්හි මුළුදේවදාවත සංස්කෘත කාව්‍ය සම්ප්‍රදායානුගත බෞද්ධ කාව්‍යයක ලක්ෂණ ප්‍රකට කරන හෙයින්.

අනාවරණය

සිංහල සාහිත්‍යයේ සමාරම්භක අවදියෙහි පටන් ම හෙළදිව පැවතියේ, බෞද්ධ සමයානුගත කාව්‍ය සම්ප්‍රදායකි. පාලි ජාතක අටුවාවේ ඇතුළත් බෞද්ධ කථා වස්තු සිංහල කවීන්ගේ වස්තු විෂය ක්‍ෂේත්‍රය පෝෂණයට ප්‍රතිෂ්ඨාධාර විය. හෙළ කාව්‍ය ආධ්‍යයන සම්ප්‍රදායේ ඉතිහාසය අනුරාධපුර යුගය දක්වා විහිද යන බවට දේශීය අවිද්‍යමාන සාහිත්‍ය කෘති සාක්‍ෂ්‍ය දැරුව ද විද්‍යමාන ව පවත්නා පැරණිතම කාව්‍යය වන්නේ පොළොන්නරු යුගයේ රචිත මුළුදේවදාවතයි. බුදුන් වහන්සේගේ පූර්ව ජන්ම සංඛ්‍යාත බෝධිසත්‍ව කථාන්තරයක් වන මධ්‍යම

ජාතකය සංස්කෘත අලංකාරෝක්තිවලින් ආභාස වර්ණනාත්මක කාව්‍ය රීතියක් අනුසාරයෙන් ගීයට නගන කවියා බොහෝ විචාරකයින්ගේ දෝෂ දර්ශනයට ලක්වේ. මධ්‍යදේව ජාතකය මුවදෙව්දාවත් ගී කාව්‍යයෙහි විකාසනය කිරීමේ දී කවියා විසින් උපයුක්ත කාව්‍ය රීතිය අනුවන දෝෂය ම හඡනය කරන බව ද විචාරක අදහසයි. එමෙන් ම බෝසතුන්ගේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතා ව විස්තර වන මධ්‍යදේව ජාතකය ශාංගාර පූර්වක වර්ණනයන්ගෙන් දූෂණය කරන ලද බවටත් විචාරකයෝ වෝදනා නගති. අනවශ්‍ය අලංකාරයන්ගෙන් ගවසා මාහැඟි බෞද්ධ කථා වස්තුවක් දූෂණය කර ඇති බවත්, එම අලංකාර කාව්‍යයේ මුඛ්‍ය පරමාර්ථයට හා මුඛ්‍ය රසයට නොසිහෙන බවත් විචාරක ආකල්පයයි. එහෙත් මුවදෙව්දාවතෙහි කථා වස්තුව දෙස අවධානය යොමු කරන කල එහි ඇතුළත් කාව්‍ය වර්ණනා සියල්ල ම පාහේ සමස්ත කථා වස්තුව සමග සමව්‍යාස සම්බන්ධයෙන් යුක්ත වන බව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වේ. එහි එන මියුලු නුවර වර්ණනය, මුවදෙව් රාජ වර්ණනය, සරත් සෘතු වර්ණනය, සැදැද, නිශා, උදා වර්ණනය, උයන් වර්ණනය මෙන් ම හිමාල වන වර්ණනය ද කාව්‍ය ආඛ්‍යානයට අත්‍යන්තයෙන් ම අවශ්‍ය වර්ණනාවලියක් බැව් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වේ. තවද පාලි ජාතකටිඨ කථාවේ කියැවෙන රජු පිළිබඳ ආශ්චර්‍යවත් කථා පුවත මුවදෙව්දා කවියා සිය කාව්‍යයට නොනගයි. ජාතක කතාවේ වර්තමාන කතාව, සමෝධානය යනාදී අංග කාව්‍යයෙන් බැහැර කිරීමත්, ජාතක කතාවේ නොමැති හිමව් වන වැනුමක් අන්තර්ගත කිරීමත් ඇතුළු වෙනස්කම් රැසක් මුවදෙව්දාවතට එක්කිරීමට කවියා පෙළඹී ඇත. එමතු ද නොව මුවදෙව්දාවතෙහි කාව්‍ය වර්ණනා ප්‍රධාන කථා වස්තුවෙන් ඡනනය වන නිර්වේද රසයට පටහැනි වන බවට ද මතයකි. මධ්‍යදේව ජාතකය වූ කලි පංච කාමයෙහි නිසරු බව කියමින් සසර කලකිරවන කථා පුවතක් නොව නිසි කල අවබෝධයෙන් පස්කම් සැප අත් හළ කථා පුවතකි. එබැවින් මුවදෙව්දාවතෙහි කවියා ගොඩනගන යම් ශාංගාර පූර්වක වර්ණනාවක් වේ නම් ඒ සියල්ල මධ්‍යදේව රජුගේ කාමභෝගී ජීවිතය අවලෝකනය කිරීමේ අරමුණින් නිර්මාණය වූ බව අවධාරණය කළ යුතුය.

නිගමනය

මුවදෙව්දාවත රචනා කිරීමේ දී කවියා ඊට මූලාශ්‍රය කර ගන්නා ජාතක කථා පුවත පදානුපදික ව ම ගීයට නොනගන අතර, මූලාශ්‍රය කථා පුවතෙහි ඇතැම් අවස්ථා හා සිද්ධි බෞද්ධ කාව්‍යයකට අනුරූප වන අයුරින් වෙනස් කර ගනී. පාලි ජාතකටිඨ කථාවේ මෙන් ම සිංහල පන්සිය පනස් ජාතක පොතෙහි අන්තර්ගත මධ්‍යදේව ජාතකය සමග සසඳා බලන කල මුවදෙව්දාවතෙහි විකාශය වන කථා පුවත මඳින් මඳ වෙනස් කර ඇති ලකුණු පළට වේ. මුවදෙව්දාවත්කරුවා තමන් අනුදත් කාව්‍ය ආඛ්‍යාන රීතිය මූලාශ්‍රය කථා ප්‍රවෘත්තිය සමග අවිශෝඡනීය ලෙස සුසංයෝග කරමින් ගී කාව්‍ය ආකෘතියෙහි සුක්‍ෂ්ම ලෙස බහාලන අන්දම පසක් වේ. එමෙන් ම පොළොන්නරු යුගයේ බෞද්ධ ශිල්ප කලා දෙස බැලීමේ දී

වුව පසක් වන කරුණක් වන්නේ ඒවා හින්දු සමයානුගත නිර්මාණ ලක්ෂණ කෙරෙහි වඩාත් නම්න වන බවකි. එහෙත් සංස්කෘත හා හින්දු බලපෑම් අතුරෙහි වුව ද බෞද්ධ අනන්‍යතාව රැකගනිමින් කළ නිර්මාණයක් ලෙස මුවදෙව්දාවත හැඳින්වීම යුක්ති යුක්ත වේ.

ප්‍රමුඛ පද: මුවදෙව්දාවත, මූලාශ්‍රය සමතික්‍රමණය, සංස්කෘත කාව්‍ය සම්ප්‍රදාය, බෞද්ධ කාව්‍යය

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

පියතිස්ස හිමි, විදුරුපොල. (1926). *ජානකට්ඨ කථා (පට්මො භාගො)*. (සංස්:) කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

පේමානන්ද හිමි, චතුරත්තේ. (1996). *පන්සිය පනස් ජානක පොත් වහන්සේ I කොටස*. (සංස්:) කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

කුමාරතුංග, මුනිදාස. (1996). *මුවදෙව්දා විවරණය*. (සංස්:) කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ජයසේකර, යූ. ඩී. (1962). *භික්ෂුවී වගතුග*. කොළඹ: එක්සත් ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර සමාගම.

වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්. (2005). *සිංහල සාහිත්‍යයේ නැඟීම*. රාජගිරිය: සරස.